

Čtenářská lekce

UZLY A POMERANČE – Iva Procházková

Tato čtenářská lekce chce nalákat potenciální čtenáře k přečtení knihy (viz anotace). Děti v rámci lekce pracují s úryvky z prvních stran knihy a dozvědí se pouze základní údaje: kdo jsou hrdinové a kde a kdy se příběh odehrává. Mohou vyvodit, jaká je výchozí situace hlavní postavy. Děj přitom není ani naznačen. Při pozorném čtení lze z úryvků získat mnoho informací, které jsou vhodným námětem pro závěrečnou diskusi.

Cíl:

- Děti – vyhledají v textu důležité informace
- najdou v textu důkazy pro svá tvrzení
 - diskutují na téma souvislosti textu a reality

Před čtením:

Dnes nahlédneme do knihy *Uzly a pomeranče* spisovatelky Ivy Procházkové. Název je natolik zvláštní, že si pod ním můžeme představit leccos. Prozradím vám jen tolik, že se jedná o příběh hrdiny, který v životě musí překonávat překážky dané nepřízní osudu. Na začátku každého příběhu očekáváme, že se dozvíme, kdo v příběhu bude vystupovat a do jakého prostředí a času nás zavede.

Čtenáři obdrží úryvky s úkolem:

Tyto úryvky najdeš na prvních 17 stranách knihy. Můžeš z nich zjistit, kdo je hlavní hrdina? Jaké jsou vedlejší postavy? Kde a kdy se příběh odehrává? Přečti si úryvky a přemýšlej o odpovědích na otázky: KDO? KDE? KDY? Zakroužkuj postavy (KDO), podtrhni vlnovkou místa v textu, ze kterých poznáš, kdy se příběh odehrává (KDY), a rovně podtrhni místa, která napovídají něco o prostředí (KDE).

Při čtení:

Děti čtou úryvky a plní úkol.

1) Před Darkovým narozením, v době, o které si vykládali ve škole a nazývali ji Totalita nebo Období budování komunismu, zabavily půdu státní statky a jednotná zemědělská družstva. Darkův pradědeček a prababička museli tehdy družstvu odevzdat svoje hospodářství se všemi stroji, dobytkem, pastvinami, a dokonce zásobou potravin. Budovatelé komunismu slibovali, že budou hospodařit výnosněji a hlavně spravedlivě, že zruší chudé a bohaté a všechno bude „Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

patřit všem. Po čtyřiceti letech jejich hospodaření prý neměl nikdo nic a statek, za pradědečkových časů starostlivě udržovaný, volal po generální opravě. Dědeček říkal, že ho družstevníci dokonce chtěli zbourat. Za to, že to neudělali a že v něm Lyskova rodina dnes opět žila, vdělali tomu, že Období budování komunismu skončilo.

2) Slyšel ve vlastním hlase provinilý tón, který ho rozčiloval. Jako kdyby to nebyl Hugo, kdo rvačku vyvolal. „Říkal jsem ti, že máš ségru nechat na pokoji. Jak na ni příště sáhneš, kopnu tě ještě víc! Přistaneš támhle v kytíčkách!“ Kývl hlavou k hřbitovu, kde se ježil les křížků a náhrobních kamenů, teď na jaře bohatě ozdobených květinami. Jednu z těch kytic tam před dvěma dny donesli s Emou. Omotala žluté tulipány křiklavou stuhou z lesklého papíru, kterou zavázala na mašli. Darkovi se stuha nelíbila a tušil, že se ani matce nelíbí, ale na tom nezáleželo.

3) Jenže Ema nebyla jako on, nebyla jako vůbec nikdo, koho znal. Byla jiná a on se s tím musel smířit. Musel ji mít rád tak, jak je – říkala matka. Už čekala. Stála u zábradlí a mluvila s učitelkou. Darkovi se ulevilo. V přítomnosti dospělých si posměváčci na sestru nedovolovali. Rádi si svou zábavu užili bez rizika. Jako Hugo. Musel se na svůj dnešní kousek připravit už doma.

4) Že otec nesedí v hospodě, bylo sice pozitivní, ovšem tak moc to zase neznamenal. Mohl si zajít do bistra na nádraží. Mohl si koupit pálenku od paní Gajdošíkové, která destilovala doma v kuchyni všechno od švestek a jeřabin až po brambory. Mohl odejít shánět práci. Poslední možnost byla nejpravděpodobnější. Příležitostná práce, většinou na stavbách s výplatou na ruku, se sháněla v Ostravě, občas v Opavě, někdy taky v Bruntále, Krnově, a dokonce i v polských městech. Ať se sháněla kdekoli, sháněla se těžko. Jako by se ze Slezska vypařovala. Zato kořalky bylo pořád dost.

5) Hančin hlas k němu dolehl z bezprostřední blízkosti a způsobil mu lehké mrazení kolem páteře. Otočil se. Připravený znuděný výraz se rychle rozpadl pod účinkem jejího pohledu. Nejčernější oči z Poseku. Hanka měla v očích nebezpečnou hloubku. Člověk se na ni nemohl dívat přímo. Dřív nebo později musel uhnout pohledem, jinak by se něco stalo. Darek nevěděl co, doposud s tím neexperimentoval.

Po dočtení:

Děti nejprve sdílejí ve dvojicích, poté společně v kruhu. Podle čeho jsme poznali, kdo je hlavní hrdina? Napíšeme jeho jméno doprostřed tabule/flipu a dáme do oválu, jména dalších postav zapíšeme do oválů paprskovitě kolem.

Úryvky byly vybrány z úvodní části knihy, přesto obsahují mnoho pro příběh důležitých informací. Splnila autorka naše očekávání a odpověděla nám na otázky kdo? kdy? kde? Co „Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

jsme se ještě dozvěděli? Co víme o otci, Emě, Hugovi, Hance? Co jsme zjistili o matce?
Můžeme pro svá tvrzení najít důkazy přímo v textu?

Každý čtenář si vyplní pracovní list. Upozorníme děti, že se mají zaměřit také na vztah vedlejších postav k hlavnímu hrdinovi a že mají v textu vyhledat důkazy pro odpovědi na otázky týkající se prostředí a času. Děti pak sdílejí ve dvojicích, následuje sdílení v kruhu a společné dopsání vztahů postav k hlavnímu hrdinovi do schématu na tabuli.

Diskuse

Přečtete si ještě jednou první úryvek. Jaká byla doba totality? Jak zasáhla do života Darkových předků? Jak zasáhla do života vašich předků? Jak komunisti ovlivnili venkov? Za jakých podmínek by bylo možné žít podle hesla „všechno patří všem“? atd. atp.

A. Ingrová

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Pracovní list

NÁZEV:

AUTOR:

HLAVNÍ POSTAVA:

VEDLEJŠÍ POSTAVY a jejich vztah k hlavní postavě:

**CO JSEM ZJISTIL/A
O POSTAVÁCH:**

PROSTŘEDÍ:

DŮKAZ Z TEXTU

ČAS

DŮKAZ Z TEXTU

Pracovní list s příklady možných odpovědí

NÁZEV: Uzly a pomeranče

AUTOR: Iva Procházková

HLAVNÍ POSTAVA: Darek Lysko

VEDLEJŠÍ POSTAVY a jejich vztah k hlavní postavě:

otec

matka

Ema - sestra

Hugo - soupeř

Hanka – kamarádka? láska?

**CO JSEM ZJISTIL/A
O POSTAVÁCH:**

nezaměstnaný, pije

umřela?

jiná než ostatní, mentálně postižená?

zákeřný, šikanuje Emu, zlý

tajemná, přitažlivá

PROSTŘEDÍ:

Slezsko, Ostravsko, blízko hranic
s Polskem, venkov, vesnice Posek, statek

DŮKAZ Z TEXTU

*...v Ostravě, občas v Opavě, někdy taky
v Bruntále, Krnově, a dokonce i v polských
městech. Ať se sháněla kdekoli, sháněla se
těžko. Jako by se ze Slezska vypařovala.*

ČAS

Naše současnost, po pádu železné opony, po pádu totality

DŮKAZ Z TEXTU *Před Darkovým narozením, v době, o které si vykládali ve škole a nazývali ji
Totalita nebo Období budování komunismu...*

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.